

— **Smrtna kosa** je imela v preteklem letu v društvu upokojenega učiteljstva bogato žetev. Ugrabila nam je namreč tovariše Bartla, Benigaria, Božiča, Fabjančiča, Faludija, Hudovernika, Lavriča, Lokerja, Strehovca in Trobeja katerih dedičem so se izplačali znatni prispevki v kritje pogrebniških stroškov. Tej desetorici učiteljev-veteranov se je na pridružil 25. aprila t. l. še Josip Čop nadučitelj v pokoju v Rožni dolini pri Ljubljani. Dasi ravno je bilo dan pogreba silno slabo vreme se je zbralo vendar prav lepo število prijateljev in znancev. oddelek šolske mladine in osem učiteljev iz Ljubljane, ki smo ga spremili na zadnji poti tja gori na Viško grobišče kjer že počiva tovariši Marn Lunder, Gregorin, Okoren, Vittori in Kacafura. Kot pristen Gorenjec — rojen je bil leta 1844. na Koroški Beli — ni poznal kletčolazstva, hinavščine ali licemerstva temveč bil je odkrit, neopogljiv značaj in veren tovariš starega kova. kakoršnih je čimdalje manj. Od leta 1870. je učiteljarij dolgo vrsto let v Ribnici. nekaj časa pred upokojitvijo pa v Trzinu pri Šempetru na Krasu. Ohranimo mu blag spomin!

—k.

— **Usposobljenostni in špecialni izpiti v Mariboru** so se vršili pod predsedstvom ravnatelja Matije Pirca v času od 23. do 28. aprila t. l. Izpit so napravili: 1. za meščanske šole: Živko Vinco (I.) in S. Mr. Akvilina Jerman (I.); 2. za ljudske šole: Miklavčič Anton, Goršek Simon, Koščič Saša, Plevčak Berta, Raučer Majcen Marica, Dobernik Simon, Vertačnik Vido, Babšek Joško, Fabjan Marija, Filipčič Marica, Venclovdonivec Olga, Jarc Franc, Engelsberger Viktor, Turk Fortunat, Vičič Stanko, Bergež Marija, Mirovič Josipina; 3. dopolnilni ljudskošolski izpit: Mešnjak Josip, Števanec Rudolf, Rejcek Zechner Nežika, Plaš Mihael in Preininger Helena; 4. špecialni izpit iz francoščine: Vrščaj Nada. — Reprobirani so bili: 1 za meščanske šole, 4 za ljudske šole in 2 pri dopolnilnem ljudskošolskem izpitu.

— **Sv. Lovrenc v Slov. gor.** Gospod Franjo Knez velenosestnik v Zagorcih je pokazal že večkrat tudi dejanski svojo naklonenost šoli in učiteljstvu. — Pred kratkim je oddal tukajšnji šoli ves potreben les za šolski oder ter dal istega na svoje stroške izdelati. Za ta velikodušni dar se mu iskreno zahvaljuje šolsko vodstvo.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. M. Humek: »Praktični sadjar«. Zbirka najvažnejših sadjarskih nauk. pojasnena s 24 barvanimi prilogi in 92 slikami v tekstu. Ljubljana 1923. — Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Zastarna cena vezani knjigi 120 Din. — Glej »Listek«!

—kpl. Slovenska kuharica, priredila S. M. Felicita Kalinšek, šolska sestra in učiteljica na Gospodinski šoli. Z mnogimi slikami v besedilu in več barvanimi tabelami. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja. V Ljubljani 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena v platnu, elegantno vezani knjigi 220 Din.

—kpl. Dr. G. Bogić, Beograd: Statistika radjanja i umiranja odojčadi u Hrvatskoj i Slavoniji za vreme od 1909. do 1919. godine. Izdaje Ministarstva Narodnoga Zdravlja br. 72. Beograd.

Književnost in umetnost.

—k »Slovenska kuharica«, priredila S. M. Felicita Kalinšek, učiteljica na Gospodinski šoli. Nova Slovenska kuharica (glej »Nove knjige«) je knjiga, ki jo lahko tudi tujim narodom. Vzor na je vseskozi po vsebini in opremljenosti. Doslej priljubljena in razširjena knjiga »Prato. Süddeutsche Küche« je našla v Kalinškovi kuharici tekmeča, ki ji ni samo kos, ampak, ki jo je v vseh oziirih prekosil in nadkrilil. Ponosna knjiga ima 668 strani kvartni formata in 2508 kuharskih receptov in navodil. Dičji jo 193 barvnih slik, ki jih je prav spretno narisal tov. Dragotin Humek, ravn. v Mariboru. Smelo trdimo, da tako krasnih knjig, kot je Kalinškova kuharica nimamo Slovenci nič. Zato smo se čudili, da je cena knjigi kljub 220 Din za današnje razmere urav. nizka, saj stane toliko na pol debela in na pol tako dobra nemška knjiga poljubne vsebine. Knjiga pa ni samo kuharica, ampak vsebuje prav razkošno opremljene slike gob, ki rastejo na naši zemlji, ki jih je priredil znani naš gozdar Ante Beg. Te slike bi bile kras vsaki botaniki. V uvodnih po-

jasnilih nas pisateljica seznani z najnavadnejšimi kuhinjskimi izrazi. Nauk o starji in mladi perutnini, o divjačini, govedini, svinjini, nima samo strogo kuharskega značaja ampak spada celo deloma v blagovnanstvo. Strani 23—36 pa smemo imenovati ilustriranega slovenskega go-barja, saj so tudi posnetek iz Ante Begove knjige: »Naše gobe«. Ta oddelek je pisan z veliko pridnostjo, tehtnim strokovnim znanjem in v krasni slovenščini. Človek misli, da bere botanično knjigo. Prijatelj narave bo našel v tem oddelku knjige obilo poučnega in zabavnega čtiva. Na strani 56 razpravlja Kalinškova o ju-hah. Tu najdeš vse, kar more poželati še tako razvajen želedec mesne postne in gobove juhe, vse ti kipi na krožniku. Pri zakuhah ali prikuhah bodo naše naše gospodinjice, ki vedno godrnjajo, da pozimi ni kaj nametnega za kuho, obilo izprememb in variacij, skuhanih na najokusnejši način. Knjiga je prirejena tako za one ki žive v skromnih denarnih razme-rah, kakor tudi za najbogatejše mize. Jajčna jedila bodo prav dobro služila za petkove jedi. O različni pripravi gove-lega mesa se mi zdi odveč pisati, opo-zarjam samo na gorke in mrzle omake, ki morajo zadovoljiti vsakega gurmana. Predimno majoneze, prikuhe, obare, pa-štete, pečenke, divjačino, perutnine in solate. Knjiga je tako obširna da nam na tem mestu ni mogoče podati niti glavne, še manj pa podrobne vsebine; s kratko besedo knjiga podaja vsakovrstno izbiro jedil ki morejo priti pri nas na mizo. Prav izvrstno je poglavje o toplih in mrzlih piščicah, o vinskih osedkih, liker-jih in marmeladah. Marsikateri gospodi-nji bo tudi nauk o kuhanem sadju in so-čivju in o konzerviranju mesnih jedil prav dobrodošel. Posebno poglavje o okuhavanju sadja je tako praktično in na-zorno pisano, da bo morda marsikatera gospodinja, ki doslej na tem polju še ni prekorajčila svojih želja izpremenila že-lje v dejanje. Nauk o serviranju je dasi kratek vendar izčrpen. Pridejani jedilni listi za vse mesece leta so naravnost mojstrsko sestavljeni. Dodatek o Samoku-halniku je prav poučen, potreben in va-žen. Abecedni seznam zaključuje kras-no knjigo. Še nečesa ne smemo pozabiti. Slovenščina v kuharici je prav lepa in nikjer prisiljena ali iskana, izrazoslovje prav srečno zadeto, gostobesednost do-cela odstranjena, točnost in jasnost izraza vsepovsod. Knjigo priporočamo prav to-plo; dobrodošla bo za gospodinjke te-čaje in tudi za gospodinjki pouk, ker je nje vsebina izredno praktična in bogata.

—k Dr. G. Bogić: Statistika radjanja i umiranja odojčadi u Hrvatskoj i Slavoniji za vreme od 1909. do 1919. godine. Knjiga podaje zanimivo razpravo s stati-stičnimi tabelami po županih v Hrvat-ski in Slavoniji. Poročilo je vzeto iz pre-davanja ki ga je imel avtor v »Srpskem Lekarskem Društvu«. Tabele nam obja-snjuje: živorojene na absolutnem števi-lu; živorojenih na 1000 preb.; živorojena deca po materinskem jeziku; živorojena deca po konfesiji; isto po %; zakonska deca; nezakonski porodi; mrtvorojena deca; umrlivost dece; razmerje rojstva in umrlivosti. Posebno zanimivi so zem-ljevidi ki so zadaj in nam kažejo sledeče: % živorojenih; % nezakonskih; % mrt-vorojenih; padanje in dviganje; živoroje-nih mrtvorojenih, umrlivosti itd. — Zani-mivo bi bilo dobiti tako pregledne zem-ljevide za vsa država.

—k Glasnik ministrstva narodnega zdravlja, Štev. 1., 2. in 3. Sadržaj: 1. Prof. dr. A. Štampar: O socijalnoj medicini. 2. dr. B. Konstantinović: O biometriji. 3. dr. J. Popović: Naše radništvo u Nemačkoj. 4. dr. D. Đokić: Endocarditis lenta. 5. dr. H. Klajn: Nešto o ustanova-ma za duševno bolesne u Nemačkoj. 6. dr. H. Klajn: O novoj bolnici za duševne bolesti 7. Pasterovi Zavodi. 8. dr. K. Daj-čeva: O skrbi za mladež u Nemačkoj. 9. Bakteriološke stanice. 10. Epidemiološke beleške. 11. Malarija u Jugoslaviji 1921. god. 12. Tuberkuloza. 13. Venerične bo-lesti. 14. Alkoholizacija. 15. Prikazi. 16. Razno.

—k Srpski Književni Glasnik, knj. VIII, br. 8, od 16. IV, ov. god. ima sledeći s a d r ž a j: Zmije, pripovetka M. S. Jo-vanovića Svejedno, pesma D. M. Dom-janića Vračanje, pesma K. Tomašića, Vladimir Nazor: njegova poezija, piše G. Krklec, Evrazija — P. Bicili, Francusko-nemački spor o reparacijama — J. M. Jovanović, Francuska žena XVIII. veka — B. Popović, Pozorišni pregled — M. Predić, Umetnički pregled — M. Miloje-vić, Politički pregled — Inostrani (spolj-na politika), Privremeni (unutrašnja po-litika), Ocene i prikazi — VI. Vujić, Be-leške.

Naše narodno prosvetno delo.

KNJIŽNA TOMBOLA JUGOSLOVEN-SKE MATICE.

Časj draginje so kruto zadeli tudi slovensko knjigo — najlepše, kar ima slo-venski narod. Vedno bolj redki postajajo oni, ki si morejo nabavljati slovensko knjigo ki bo skoraj hranjena le še po knjižnicah. Toda slovenska knjiga, ta naš monos in naše bodrilo mora med ljudstvo; kajti iz ljudstva je izšla slovenska knjiga, ljudstvu je namenjena in ljudstvo naj jo tudi ima. Da se to vsaj deloma uresniči, priredi Jugoslovanska Matica v Ljubljani knjižno tombolo.

Da pride slovenska knjiga med naše ljudstvo, je torej prvi namen »knjižne tombole Jugoslovanske Matice«, ki tudi s tem svojim činom dokazuje da je ona ena naših prvih kulturnih organizacij.

Kakor vsaka tombola, naj prinese seveda tudi knjižna tombola prireditelju nekaj dobička. Ta dobiček pa porabi Ju-goslovanska Matica za one ki so najbolj potrebni naše pomoči, bodisi v kulturnem ali gospodarskem oziru porabi ga za na-še brate in sestre, ki prebivajo preko na-ših državnih mej.

Iz tega dvojnega ozira je knjižna tombola Jugoslovanske Matice čista kulturna prireditev, ki je vredna in potrebna vsestranskega podpiranja in sodelovanja.

Knjižna tombola se vrši na sledeči način:

Tombolske tablice so opremljene s posebnim pečatom, ki nosi napis »Knji-ževna tombola Jugoslovanske Matice, 1923«. Vsaka tablica stane 2 Din ter jih prodajajo v prvi vrsti podružnice Ju-goslovanske Matice širom cele Slovenije, odnosno, kjer podružnic ni, drugi poobla-ščenci Jugoslovanske Matice.

Žrebanje se vrši na sledeči način: Trije odborniki pokrajinskega odbora Jugoslovanske Matice imajo nadzorstvo pri žrebanju ki začne v petek, dne 25. majnika. Ta dan se potegneta prvi dve številki ki se priobčita potem v soboto, odnosno nedeljo v vseh slovenskih dnev-nikih. Kdor je zadel obe številki v eni vrsti, pošlje tombolsko karto v kuverti na naslov: Jugoslovanska Matica v Ljub-ljani. Odsek kontrolira pravilnost tombol-ske karte in izžrebane številke ter odda naročilo Matični knjigarni v Ljubljani, da oddašle takoj dobiček na naslov, ki je pridejan dotični tombolski karti. Naslednji petek dne 1. junija se vleče tretja šte-vilka. Ta se ravno tako priobči v vseh dnevnikih in vsi oni, ki so sedaj izmed treh zadeli dve številki v eni vrsti, pošlje-jo tombolske karte z natančnim naslo-vom opremljene v Ljubljano. Tako bodo naibže izčrpane vse ambe.

V petek, dne 7. junija vleče se če-trta številka. Na vrsto pridejo dobitki ter-na s tremi številkami v eni vrsti. Posto-pek isti kakor zgoraj.

V petek, 15. junija se vleče 5. števil-ka. Na vrsto pridejo dobitki tern in kva-terne s tremi odnosno štirimi številkami v eni vrsti.

V petek, dne 22. junija vleče se šesta številka. Na vrsto pridejo kvaterne in tu-di že činkvini, to je 5 števil v eni vrsti.

V petek, dne 29. junija vleče se 7. številka. S to številko bodo gotovo že iz-črpani vsi činkvini. Postopek za sprejem dobitkov vedno isti.

V petek, dne 6. julija vlečejo se od 8. do 15. številke. Možna je, da bo tu izžre-bana že prva tombola.

Naslednji petek dne 13. julija po-tegne se 16. številka ter bodo skoro go-tovo izžrebane s to številko tudi vse tom-bole.

Vse dobitke odpošlje po pošti Matič-na knjigarna v Ljubljani popolnoma brez-plačno za onega, ki je dobiček zadel.

Dobitki so sledeči:

100 amb à 8 knjig: a) Oton Župančič: Mlada pota zbirka poezij. b) Aškerčeva čitanka. II. predelana izdaja z dr. I. Pri-jateljstvom zgodovinskim in kritičnim uvodom. c) Dr. Ivan Tavčar: VI. zvezek zbranih spisov (Cvete v jeseni, Visoška kronika). d) Dr. Ivan Pregelj: Plebanus Johannes, roman. e) Igo Gruden: Miška osedlana zbirka mladinskih pesmi. f) Ar-biter Petronij-Glonar: Pojedina pri Tri-malijonu. g) Stevenson: Otok zakladov, mladinska povest. h) Dr. Joža Glonar: Naš jezik (razprava).

80 tern à 11 knjig: a) Vsehi osem knjig, kakor pri ambi, poleg tega še: b) Alojzij Gradnik: Srbske narodne pesmi. c) Fran Milčinski: Tolovaj Mataj, ilustrirana zbir-ka mlad. povesti. d) Vladimir Levstik: Gadje gnezdo, roman.

50 kvatern à 16 knjig: a) Vse knjige, ki so navedene pri ambi in terni, poleg tega še: b) Ivan Cankar: Podobe iz sanj. c) Anton Debeljak: Moderna francoska lirika. d) Jelenc: 1914.—1918. e) Flau-bert-Zupančič: Tri povesti. f) Mark Twain: Mali klatež mladinska povest.

25 činkvinov à 21 knjig: a) Vse knji-ge imenovane pri ambi, terni in kvaterni, poleg tega še: b) Fran Finžgar: Iz mo-dernega sveta. c) Alojzij Gradnik: Pada-joče zvezde. d) Ivan Cankar: Grešnik Le-nart. e) Fran Meško: Naše življenje. f) Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, ilustrirana mladinska povest.

5 tombol: 1. tombola: vse zgoraj na-vedene knjige in slovenske knjige po prosti izbiri posameznika do zneska 1200 Din. 2. tombola: vse zgoraj navedene knjige in slovenske knjige po prosti izbiri posameznika do zneska 1000 Din. 3. tombola: vse zgoraj navedene knjige in slovenske knjige po prosti izbiri posameznika do zneska 800 Din. 4. tombola: vse zgoraj navedene knjige in slovenske knjige po prosti izbiri posameznika do zneska 600 Din. 5. tombola: 11 krasno vezanih let-nikov »Slovana«. (Književna redkost).

Tablice za to tombolo ima v pred-prodaji in v zalogi pokrajinski odbor Ju-goslovanske Matice v Ljubljani.

Rojaki, sezite po njih ter si osnujte odnosno pomnožite domačo knjižnico!

Pokrajinski odbor »Jugoslovanske Ma-tice« v Ljubljani.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Palčki v Laškem. V nedeljo, dne 29. marca uprizorila je laška osnov-na šola v zvezi s C.-M. podružnico slove-čo mladinsko igro »V kraljestvu palč-kov«, ki je — vzpričo dejstva, da je učitel-ji, Stane Gradišnik iz Celja naslikal nalašč v to svrhu popolnoma novo vele-efektno in umetniško — krasno pravljico scenerijo — imela tudi toli lep vsestran-ski uspeh, kakor težko še kje drugod. Da nudimo tudi občinstvu izven kraja zlasti ev. interes, učiteljskim režiserjem, kakor tudi prijateljem šole in mladine vobče na-dalje dijaštvu in učenecm sosednjih šol ugodno priliko si gorenji ljubki igrokaz ogledati, se predstava ponovi v soboto, dne 5. t. m. ob pol 3. uri popoldne Isto-tako tudi v nedeljo popoldne po vlaku ob 4/5. uri. Vstopnice od 3 do 12 Din. Pri sobotni mladinski predstavi polovične cene, da je ev. šolarskim izletnikom ude-ležba ložje omogočena.

—po Šolski oder na Ljubnem v Sa-vinjski dolini. Dne 4. marca t. l. je tukajš-nja šolska mladina priredila trodejaniko: »V kraljestvu palčkov« in jo v naslednjih nedeljah še dvakrat ponovila. Igra je do-bro uspeła, otroci nastopajo pri vsaki pri-reditvi siurneeše. Kako smo ustregli lju-dem nam je dokazal dober obisk. Šolska soba je bila vse trikrat nabito polna. Celo iz 10 km oddaljene šole v Lučah si je tamkajšnji nadučitelj prišel z 23 učenci pogledat to prireditev.

Morda ustrežem tovarišem in tova-rišicam ki delujejo pri šolskih odrh, če podam nekaj navodil, kar se tje reže je pri tej igri. Že lani smo si naročili to Ribič-čevo delo, a je kot neprimerno za naše razmere zopet odložil letos pa smo se odločili zanj le — ker nismo imeli nič prikladnejšega. Igra na je uspeła nadvse pričakovanje dobro. Scenerijo — skalno votlino — je izvršil učitelj Rašner sam. Iz tankih lat k se jih dobi na vseh žagah, je zbil velikost odra primerne lese, na te pa pritril po načinu reliefa velike pole ovojnega papirja, poslikanega v barvah skale in raznega kamenja. Toraj plast-č-no! Oder je vzbudil splošno občudovanje. Tudi obiskovalci, ki so videli že mestne odre in pr'red'tve so se o njem laskavo izrazili. Raznobarvne žarnice so ga bajno razsvetile. Igra zahteva nadalje mnogo drugih priprav, izmed katerih pa mnoge izvršijo lahko učenci sami na pr. samo-kolnice in orodje za palčke iz deske iz-žagane okroglo plošče z vedno manjšim premerom pritrjene ena vrh druge ter ob-robu poplance, so dale gobo oz'roma klo-buk od gobe. Iz 40 cm dolgega lipovega nolena se da izobličiti kobilica. Da ne za-hiteva prevelikega kiparskega talenta, se krila lahko napravijo iz papirja tipal'ne iz žice. Mačko prinese norček na oder v otčji kletki.

Mnogo skrbi povzroča tudi garde-roba. Ni majhna stvar, obleči kakih 25 pravilnih bitil če nimaš na razpolago prav ničesar. Vile se da obleči v dolge ženske spalne sraice. Težje je dobiti ob-leko za palčke. Pri tej draginji nam je bilo mogoče kupiti le malenkost novega blaga. Iztikali smo za starimi avstrijskimi zastavami. Rumeno blago se da porabiti na pr. za kralja norčka, da se pa tudi